

Motion till riksdagen 2021/22:4447

av **Juno Blom m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2021/22:138 Ett särskilt brott för hedersförtryck

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvidgning av det kriminaliserade området genom kriminalisering av kontrollerande beteende och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottsrubriceringen ska vara fridskränkning med hedersmotiv och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjt maximistraff för det nya brottet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att preskriptionstiden för brott enligt den nya bestämmelsen mot barn under 18 år ska räknas från den dag då barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att bryta det hedersrelaterade förtrycket är en av vår tids största frihetsfrågor. Det handlar om att alla, oavsett kön och oavsett familjebakgrund, ska kunna få del av rätten att bestämma över sin egen framtid. Det handlar om saker som tagits för självklara i vårt samhälle men som förblivit oåtkomliga för de flickor och pojkar, kvinnor och män som lever i en miljö där familjens och gruppens heder är överordnad individens frihet. Det handlar t.ex. om att få tillgång till all undervisning i skolan, att få vara med kompisar, att få ha fritid, att ha egenmakt över sin sexualitet, kroppslig integritet, att ha rätt att själv bestämma vem man vill leva med och att ha rätt att forma och påverka sitt liv.

Tiotusentals människor, främst flickor och kvinnor men även pojkar och män, lever i dag i ofrihet mitt i det svenska samhället. De övervakas i detalj av familjen eller av självutnämnda moralväktare. Kläder, umgänge och utbildningsval kontrolleras. Flickor tvingas in i äktenskap med vuxna män och utsätts för oskuldskontroller. Flickor känner oro och rädsla för att föras ut ur landet med risk för att utsättas för könsstympning eller

tvingas in i ett äktenskap. Flickor som utsatts för könsstympning innan migration till Sverige med som lider i sin ensamhet utan tillgång till vård. De som trotsar löper stora risker. De hotas och utsätts för våld, och vissa får till och med betala med sitt liv. Allt detta för att upprätthålla en familjeheder som krockar med individens grundläggande fri- och rättigheter i vårt sekulära och moderna samhälle.

Vi liberaler värnar individen före kollektivet. Ingen människa ska av sin omgivning hindras att utöva de självklara rättigheter och möjligheter som gäller lika för alla i hela landet. Det gäller alla oavsett kön, ursprung eller bostadsort och det gäller alla oavsett om man är medborgare, nyanländ eller asylsökande. Kultur, tradition eller religion får aldrig användas som ursäkt för att upprätthålla förtryckande sedvänjor.

Det är av största vikt att ha en tydlig analys av hedersrelaterat våld och förtryck. Av ideologiska skäl eller av missriktad välvilja förekommer det fortfarande – särskilt på politikens vänsterkant – att mekanismerna bakom denna form av våld osynliggörs eller att det öppet förnekas att hedersrelaterat våld och förtryck ens existerar som en särskild företeelse.

Ett sådant förnekande är förödande och leder bara till att offren osynliggörs. Hedersrelaterat våld och förtryck har givetvis nära kopplingar till våld mot kvinnor, men det finns även skillnader som är viktiga att belysa. Det bakomliggande norm- och värdesystemet involverar hela familjen och släkten och tar sig uttryck i olika slags kontroller och maktutövning som ofta bygger på att många deltar. Föräldrarna utfärdar förbud mot att träffa kamrater, bröder kontrollerar beteendet i skolan, släktingar deltar i förhandlingar om vem offret ska bli bortgift med osv.

Även om hederstraditioner är särskilt utbredda i vissa geografiska områden eller bland människor som har sin härstamning därifrån, så är det viktigt att betona att de i sig inte har någonting med religion eller etnicitet att göra. Det är genom kunskap, synliggörande och reflekterande debatt som traditioner förändras. Här måste alla former av kollektivt skuldbeläggande motverkas, samtidigt som företeelsen inte sopas under mattan.

Liberalerna har sedan många år varit pådrivande för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Vår övergripande politik presenteras i motion 2021:22:3985, där vi lägger fram 39 konkreta yrkanden. I denna motion avgränsar vi oss till de frågor som specifikt tas upp i regeringens proposition 2021/22:138.

Det kriminaliserade området

Liberalerna har länge förespråkat att det straffrättsliga skyddet mot hedersrelaterat förtryck ska breddas genom ett särskilt brott med egen brottsrubricering. Detta blir nu verklighet genom de förslag som läggs fram i propositionen, vilken bygger på ett utredningsarbete som Liberalerna varit medverkande till.

Den tydligaste effekten är att synliggöra det hedersrelaterade förtrycket i brottsbalken och att det ges ett högre straffvärde. Samtidigt ska det observeras att regeringens förslag inte innebär att det kriminaliserade området utvidgas. Den nya brottsrubriceringen fångar upp gärningar som tidigare är kriminaliserade och synliggör det hedersrelaterade motivet genom att ge möjlighet till en samlad bedömning under en och samma brottsrubricering.

Liberalerna anser att detta visserligen är en välkommen förändring, men mer måste göras för att straffrättsligt komma åt de gärningar som möjliggör det hedersrelaterade förtrycket. Därför bör det utredas att utvidga det kriminaliserade området, t.ex. genom

en kriminalisering av kontrollerande beteende enligt modell av den lagstiftning som finns i Storbritannien. En sådan kriminalisering skulle också bidra till effektivare åtgärder generellt mot mäns våld mot kvinnor, pojkars våld mot flickor och våld i samkönade relationer.

Brottsrubriceringen

Regeringen föreslår att brottsrubriceringen ska vara "hedersförtryck". Det är inte okomplicerat eftersom det ger intryck av att denna lagbestämmelse är en heltäckande kriminalisering av det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Men så är det inte. Snarare ger lagbestämmelsen möjlighet till en strängare straffrättslig bedömning av de grövsta och mest systematiska uttrycken för hedersrelaterat våld och förtryck. Det är en annan sak.

Liberalerna anser att brottsrubriceringen riskerar att befästa föreställningar om hedersrelaterat våld och förtryck som är alltför snäva. I värsta fall skulle det rent av kunna uppfattas som att den som inte döms enligt denna straffbestämmelse inte heller har gjort sig skyldig till hedersrelaterat våld och förtryck. Det vore i så fall ytterst olyckligt och skulle riskera att motverka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Liberalerna anser därför att brottsrubriceringen bör vara en annan. Eftersom straffbestämmelsen är modellerad på fridskränkingsbrottet skulle rubriceringen lämpligen kunna vara fridskränkning med hedersmotiv.

Det är i sammanhanget av vikt att den nya lagen följs upp med breda informationsinsatser, både till rättsväsendets företrädare och i det generella samhällsarbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck och ge stöd till offer för hedersrelaterat våld och förtryck. Eftersom detta faller utanför ramen för denna proposition kommer Liberalerna att återkomma till detta i annat sammanhang.

Straffskalans utformning

Regeringen föreslår att straffskalan för det nya brottet ska vara fängelse i lägst ett och högst sex år. Det är samma straffskala som sedan den 1 januari 2022 gäller för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning.

Regeringen beaktar dock inte att riksdagen redan har tillkännagett att maximistraffet för fridskränkingsbrottet bör höjas (bet. 2021/22:JuU8). Det är angeläget att straffskalan även för brottet hedersförtryck i samband med detta höjs i motsvarande mån.

Preskriptionstiden

Regeringen föreslår att allmänna preskriptionstider ska gälla. Det innebär att preskriptionen räknas från den tidpunkt då brottet begicks.

Som flera remissinstanser påpekar får detta alldeles särskilda konsekvenser för barn och unga, i och med att det hedersrelaterade förtryckets mekanismer börjar riktas mot offren redan när de är mycket små. Det är orimligt att lägga ansvaret på ett barn som står under sina föräldrars och äldre syskons och släktingars kontroll att lämna in en polisanmälan om hedersförtryck. Precis som med flertalet andra brott som riktar sig mot barns kroppsliga och sexuella integritet bör preskriptionstiden räknas från den dag som barnet fyller, eller skulle ha fyllt, 18 år.

Juno Blom (L)

Maria Nilsson (L)

Gulan Avci (L)

Mats Persson (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)